

Nyíracsaádi ÉLET

III. évfolyam 7-8. szám Nyíracsaád havonta megjelenő lapja Ára: 10 Forint 1993. július-augusztus

Augusztus 20. elé

Szent István alkotta meg az első törvényünket. 1001-et írunk akkor. E törvénykönyv bevezető mondatai: A királyi méltóságnak keresztény hit tápláló erejével véghezvitt alkotásai fényesebbek és erősebbek szoktak lenni más méltóságok műveinél. És mivel minden nép saját törvényei szerint él, ezért mi is, Isten akaratából országunkat igazgatván, a régi és új császárok példáját követve törvényhozó elmélkedéssel meghatároztuk népünk számára: miként éljen tisztességes és békés életet.

A közel ezer éves törvény üzenet is békéről és tisztességről. Annak szűkségéről. Ma amikor békétlenség veszi körül hazánkat, a háború borzalmai határközelben vannak, ma amikor magyar magyarral is békétlenkedik időlenné válik első királyunk vágya és igaz érvényűvé mindörökké: békében élni. És ezért mindent megtenni. Felelősséget várunk — mi békéjünk állampolgárok a haza vezetőitől, a politikusoktól, a médiáktól, a választott parlamenttől, a

nyezet, nehéz, ha csábító a másokat kihatásoló ügyeked, nehéz, ha ilyen drága az élet. Menedzser tanfolyamon tanítják: erőszakosan, rámenősen, így lehet boldogulni. De ma is van aki feláll és visszautasítja ezt a biztatást. Nem nézve a másikat, csak a magam hasznát. És nem riadva vissza a hamis szövegektől.

A tisztességnek nincs mértéke. A magyarnak tisztességesnek kell lennie más népekkel; az egyiknek a másikkal. Az adott szó tisztessége vonatkozik mindenkire. Az István királyi tisztesség a mai törvényhozó vezetőkre is igaz kell legyen, éppúgy mint a boldogulni igyekvő polgárra. István királyunk törvénye — ama bizonyos első — intézkedik még a javakról, a keresztény vallás megtartásáról, a gyilkosságokról, az árvákról, és megannyi, a korabeli társadalmat alakító igazgatási rendről.

De a javak, azok rendezése, a vallásos ember és a tisztesség, a gyilkosok, az árvák ezer év óta nagy kérdések. BÉKE, 1993, Nyíracsaád, kárpótlás, igazságkeresés, telekviták. No de most nem 1000-et írunk. És legyen annak is igaza aki csendesen akarja igazát, mert aki csendes az még nem gyenge, aki halk, az nem feltétlenül bizonytalan. A hangosság csak elfed, csak messzire hallik, de nem ér el sehova. Akikhez kell, hogy eljusson, oda semmi képpen sem.

Békét és tisztességet a törvényhozóknak, akik ma is a Szent Istváni szellemben kell, hogy törvényt alkossanak. És mindenkinek aki az ilyen törvények szellemében kíván élni. Békésen.

Vereb Csaba

Nagyapa és kedvence

Elszármazott nyíracsaádiak Pál József technikus

Utólérhetetlenül szép élményekkel gazdagít mint szerzőt ez a sorozat. Nemcsak azért, mert emberi sorsokkal találkozom, végigkísérhetem mások életének fordulópontjait, hanem azért is, mert váratlan találkozásokban van részem általa. Amikor egyetemi éveimet töltöttem a Kossuth Lajos Tudományegyetem padjaiban és laboratóriumaimban, szerény, fekete hajú, a harmincas éveiben járó fiatal emberrel hozott össze a sors, ő készítette elő a professzor kísérleteihez, előadásaihoz szükséges anyagokat, szemléltető eszközöket. Pál József volt ő, az egyetem szervesen kémiai tanszékének technikus-a. Aztán évekig nem találkoztunk, csak most, nemrég tudtam meg, hogy ő is nyíracsaádi volt valamikor, innen származott el anyjadmagával a községből, s lett debreceni polgárrá, akit a szíve azért gyakran visszahúzott szülőhelyére.

Debreceni otthonában kerestem fel, hogy nyíracsaádi kötődéseiről beszéljünk. A családi házból, ahova körülbelül munkahelyváltásának egyidejűleg öt éve költözött, harmadmagával fogad. Marianna unokája, aki kilenc és fél éves (ő mondta), s egy hatalmas kuvasz házörző (két éves) társaságában. Miután kölcsönösen kicsodálkoztunk magunkat azon, hogy mindketten kapcsolódunk valamilyen módon Nyíracsaádhoz, belekezdünk a beszélgetésbe. Egy kissé hányattatott emberi sors formálódik ki előttem szavai nyomán.

— Szüleim egy akkor Nyírlugshoz tartozó tanyán éltek, ott születtem én is, 1935-ben. Apám az első világháborúban az olasz fronton harcolt, s vitézségi érdemmel tüntették ki. Akkoriban aki ezt a kitüntetést, akár kis- vagy nagyvezető, akár vaskeresztet kapott, vitézzé avatták, s ha gazdálkodni akart, vitézi telket adományoztak neki. Így gazdálkodott ő huszonöt holdon. Kilencen voltunk testvérek, én hatodik voltam a sorban. 1940-ben beköltöztünk Nyíracsaádra. Hogy miért? Elsősorban azért, mert a tanyánktól jó messzire volt az iskola.

Idősebb testvéreimnek négy kilométert kellett menniük oda, s ugyanannyit vissza, amikor iskolába jártak. Nyíracsaádon meg három házzal volt arrébb a református iskola, csak át kellett menni, szinte a szomszédba. Oda jártam 1948-ig, kivéve két évet, amit egy nyírábrányi kastélyban működő internátusban töltöttem. Mi voltunk végzők az első gyerekek, akik a nyolcosztályos iskolát jártuk ki. Mindegyikünk tovább akart tanulni, hetet fel is vettek különböző középiskolákba, hármat nem. Ez volt az első pofon az élettől.

— Mi volt ennek az oka?
— A történelem, ami átvágott még egy olyan kis falu fölött is mint Nyíracsaád. Ami addig érdemnek számított, például a vitézség és a vitézi telek, bűn lett az új rendszerben. Édesapámat kuláknak nyilvánították, a földet be kellett vinnie a szövetkezetbe, a gyermekeire meg rákerült a bélyeg: kuláccs-csemete. Tulajdonképpen a három osztályellenségnek nem sikerült a felvételi a középiskolába. Én a kuláccsok, aztán egy csendőrivadék, végül egy görögkatolikus pap unokáca. Ott álltunk megbélyegezve.

— Mit lehetett ilyen helyzetben csinálni?
— Az volt a szerencse, hogy 1948-ban két bátyám már Szajkában dolgozott egy katonai vegyigárbán. Kelllett nagyon a munkakész, nem nézték, ki honnan jött. Annál is kevésbé, mert vegyesen dolgoztak ott rabok és civilek. Olyan jó helyre találtunk, hogy utánam oda jött dolgozni a két másik osztályidegen is. Micsoda firtora a sorsnak! A szigorúan titkos hadiüzemben jók voltunk, a debreceni középiskolába meg nem. Nem is kérdezték volna, honnan jöttünk, ha valaki a községből nem küld utánunk egy feljelentést. Annak nyomán aztán karikatúra jelent meg a faliújságon, amelyen a főnökünk mindhármunkat egy laborban mosott tisztára.

(folytatás a 4. oldalon)

Önkormányzati hírek

A június 30-án megtartott ülésen a képviselő-testület személyi kérdésekben döntött. Kövér Gábornét, a Községi Könyvtár vezetőjének, Dósné Kozma Erzsébetet pedig a Dózsa György Művelődési Ház igazgatójának 5 éves időtartamra ismét kinevezte. A testület meghallgatta és megvitatta a polgármesteri jelentést. Tudomásul vette a polgármester tárgyalását, melyet a gázhálózat 1993. évben történő megépítése érdekében folytatott.

A kivitelező vállalta, hogy az év őszére a község belterületén a hálózat teljes kiépítése megtörténik. A képviselő-testület felkéri az építőközösség tagjait, hogy ennek megfélelősen számoljanak fizetési kötelezettségükkel. Tehát aki előtt a vezetékben már meglesz a gáz, annak a 40.000 Ft megfizetése esedékessé válik. A képviselő-testület ezen az ülésen megkezdte a szociális igazgatásról és szociális ellátásról szóló önkormányzati rendelet megalkotását. A rendelet kétfordulós tárgyalás után előreláthatólag augusztus végén kerül elfogadásra.

Június elsejével községünkben az önkormányzat döntésének megfelelően a háziorvosi szolgálatot vállalkozási formában Dr. Koncz Endre és Dr. Koncz Endréné látják el. A községben dolgozó asszisztencia munkaviszonya június 30-ig hatályát veszti, a képviselő-testület biztosította részükre a közalkalmazotti törvényben előírt végkielégítést.

(A Nyíracsaádi Élet szeptemberi száma részletesen közli majd a háziorvosi szolgálat vállalkozási formában történő ellátásának airtalmait.) Július 15-én rendkívüli ülést tartott a képviselő-testület. Döntést hozott a gázhálózat későbbi üzemeltetése tárgyában. A megépült vezetékrendszer önkormányzati tulajdonba marad, azonban az üzemeltetést a TIGAZ Rt. debreceni üzemigazgatósága fogja végezni. Az önkor-

mányzat és az üzemeltető között szerződés jön létre, amely tartalmazza mindkét fél jogait és kötelezettségeit. A testület úgy döntött, hogy szeptember második felében a csaknem 100 millió Ft-os beruházást ünnepélyes keretek között adja át használatra. (Előreláthatólag augusztus közepére a falu háromnegyed részében vezetékcsatlakozás lesz.) Megtörtént a község főterének átépítése. Új forgalmi rend van. Fontos tudnivaló a közlekedőknek, hogy a Nyírábrányfalva-Nyírlugos közti útszakasz a Petőfi téren elsőbbséget élvez, míg a Nyírábrány-Nyíradony, illetve a Nyíradony-Buzita irányába vezető Petőfi téri szakaszok egyirányúak.

A gyalogátkelő felújításának feltétele, hogy a megvilágítás-hoz a lámpák is elkészüljenek.

Elkészült a Szatmári és Dózsa utcát összekötő Kodály Zoltán utca szilárd burkolata. A község a költségek 50%-át pályázat útján nyerte el a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztériumtól. A Minisztérium a KM utak terhelmentesítését, valamint a rácsatlakozó önkormányzati utak kiépítését támogatja.

A világhírű Makovecz Imre építész cégének a MAKONÁ-nak a szakemberei elkészítették Nyíracsaád főterének beépítési tervét. A terveket a község lakossága a későbbiek folyamán megismerheti. Augusztus közepén egy keskeny nyomközű kismozdony kerül a volt Aszadi úti Zsuzsi megálló mellé. A mozdonyt a MAV Vezérgazgatósága dímentesen bocsátotta a község rendelkezésére.

Augusztus 20-án alkalmából határmenti találkozóra kerül sor Nyírábrány községben a szomszédos határon túli és határon inneni települések művészeti csoportjainak közreműködésével. A programban szerepel a nyíracsaádi táncgyűltés műsora is. A részletes ismertetést a meghívó plakátok fogják tartalmazni.

„A KÖZOKTATÁS REFORMJA HAZÁNKBAN”

címmel nagyszabású pedagógus konferencia volt Hajdúhadházon. A konferencián részt vettek a választókerületből mintegy háromszáz, óvodák, tanítók, tanárok, önkormányzati szakemberek, egyházi vezetők. A konferencia fő témája az új közoktatási törvény és a Nemzeti Alaptanterv megalkotása volt. Előadóként meghallgattuk az oktatási törvényről a helyettes államtitkár Dobos Krisztinát, aki a törvényt tárgyaló parlamenti bizottság üléséről érkezett a konferenciára. A Nemzeti Alaptantervet Szabados Lajos főiskolai főigazgató-helyettes, a tanterv egyik kidolgozója mutatta be. Délután egy óvodai, két iskolai és egy önkormányzati-intézményvezetői szakcsoportban a résztvevők országos hírvizsgáló bizottság üléséről érkezett a konferenciára. A szekciósüléseket záró plenáris ülésen a szekcióvezetők összefoglalták a viták és válaszoltak a felmerült kérdések-

re. A Kelet-magyarországi Regionális Oktatási Központ szakemberei a konferencián elhangzott véleményeket fel dolgozták annak érdekében, hogy a törvényjavaslat-hoz benyújtott, több mint 700 módosító javaslat szavazásánál a választókerület szakmai közvéleményét tükröző álláspontot tudjam képviselni. A konferencia megrendezését támogatta a LORANTFFY ALAPITVÁNY, amely ezzel ismét igazolta a vidék oktatási ügye melletti elkötelezettségét. Bizom benne, hogy olyan közoktatási törvény születik, amely ha tizenöt év múlva vizsgáljuk a hatását, elégedettek leszünk az eredménnyel. Köszönöm a konferencia résztvevőinek az aktív, konstruktív közreműködést, sok segítséget adtak a képviselői munkámhoz. A cikk megjelenéséig az Országgyűlés a közoktatási törvényt elfogadta. (Szerk. megj.)

Komor Sándor

Tisza autószervez

Pár éve avatták azt a műhelyt, amelytől azt vártuk, hogy megoldja, legalábbis enyhíti Nyírcsád autójavítási, szervizelési gondjait. A község tulajdonában lévő épületet bérleményként használta az Autóklub. Ma már ez a felirat látható rajta: Tisza Autószervez.

Három fiatalember dolgozik a szervizben, overáljukon is a cég neve olvasható.

A temperamentumos, erős hangú vezetővel beszélgetek.

— Hogyan indultak? Hogy áll a vállalkozás?

— 1992. július óta bérlem a helyiséget az Autóklubtól másodbérletként. Két társammal dolgozunk benne, havonta egy szombaton átengedve a műhelyt az Autóklub számára, ők szakembereikkel végzik a környezetvédelmi vizsgáztatást. Ekkor lehet megszerezni az un. zöldkártyát.

— Hogyan bonyolódik ez le?

— Be kell jelenteni. Mi az előzetes felkészítést elvégeztük. Egy ilyen vizsgánapon 15-25 gépkocsi is sorra kerül. — Milyen a nyírcsádi gépkocsi állapota ilyen szempontból?

— A legtöbb megfelel, de mindig akad kivétel.

— Hogyan alakult ki a csapat, hiszen korábban mások dolgoztak itt?

— Gondban voltam az alkalmazottakkal. A Debreceni Autójavítótól sikerült két munkatársat átszerezni. Fekete Zoltán 12 éve van a szakmában, Rác Miklós 1976 óta autószerelő. Én magam — Tisza Károly — autóvillamossági műszerész végzettséget szereztem.

A technikus mindősítő vizsgám is megvan, a mesterlevelem is. A szakmát 1986 óta gyakorlom.

— Milyen a műhely felszereltsége?

— Az alapvető kézi szerzőszámok mellett, optikai elven működő futóműbeállító, stroboszkópos gyújtásbeállító műszer, gumiszerelőpad, motorkiemelő berendezés, hegesztőkészülék, fényszóró beállító műszer.

— A szolgáltatás milyen skálán mozog?

— Vállalunk műszaki vizsgára előzetes vizsgálatot, felkészítést. Fődarabok cseréjét, részegységek, fődarabok diagnosztikus ellenőrzését, motorjavítástól az utolsó székjavításig mindenre be vagyunk rendezkedve. Elvégezzük a jármű villamossági javítását a feszültségméréstől a töltés beállításig, a fényszóró beállítását, önindító javítását, vezetékkecsereket cseréjét. De vállaljuk a gépjárművek ápolását, a zsírzást, olajcserét. Egyszerű felkészültünk.

Nyírcsád területén helyszíni gyorssegélyt is tudunk adni.

Az ügyfél akkor jön ide dolgoztatni, ha az itt végzett munkáért garanciát kap. Ez olyan tevékenységek köré mely munkáért garanciát kell vállalnunk. A jogszabály szerint 3-6 hónap illetve 5-10 ezer kilométer. A garanciát mindig az elvégzett munka és annak értéke határozza meg.

— Látom mindig van munkájuk. Lehet, hogy még többen jönnének, ha ez egy olcsóbb cég lenne. Nem drága az itteni szolgáltatás?

— Ennek a műhelynek rezszi költségei vannak, ezért nem tudjuk felvenni a versenyt egy olyan szakmabeli kollégával, aki saját garázsában dolgozik. Nekünk megvan az a műszaki háttérünk ami biztonságos, és mint említettem garanciális.

— Milyen rezsziórával dolgoznak?

— 320 Ft plusz ÁFA. A lakossági megbízóink nem tudják — úgy mint a fuvarozó cégek — visszaigényelni az ÁFÁ-t. Jövőre alanyi adómentességet fogok választani, hogy ne kelljen ÁFÁ-t felszámolni. Ezzel olcsóbbak lehetünk. Költségeinket jelenleg növeli még a víz, a villany, az adminisztráció. A beszerzést én magam végzem, ami szintén többletköltséget jelenthet a megrendelőnek, bár olcsóbbak vagyunk mintha autósboltban szerezne be maga az ügyfél a szükséges anyagokat.

— Mivel kívánják még megnyerni az ügyfeleket?

— A törzsvendégek részére az ősz folyamán egy-egy akciónapon ingyenes CO mérést fogok végezni, valamint fényszóróbeállítás. Tavasszal egy napon futómű beállítását fogok szolgáltatni díjmentesen.

— Összességében elmondhatjuk, hogy a vállalkozás bevált?

— 1985. óta dolgozom Nyírcsádon különböző formában. Felmértem, hogy egy jól dolgozó, munkájáért felelősséget vállaló autószerelő műhelyt itt megél. Szeretnék olyan kontaktust kialakítani a lakossággal, hogy elfogadjanak és hozzám jöjjenek. Naponta 8-17-ig tartunk nyitva, szombaton is 13 óráig. — Milyen fejlesztési elképzeléseik vannak?

Most van folyamatban egy Autosensei típusú gázelemző készülék. Ez CO, CO₂, HC, O₂ mérésére alkalmas. A zárt technológias műszaki vizsgáztatást újból indítjuk. Terveben van autószerelő építése is. Egyszerűen pénzt fektetnek be, hogy a lakosságnak ne kelljen Debrecenbe vinnie gépjárművét, helyben elvégezhesse azokat javítását. Eredményes működést kívánok a cégnek, és elégedett ügyfeleket.

A körzet kapcsolata a kórház szülészeti, nőgyógyászati osztályával nagyon jó, így a terhesek a legkisebb problémákkal is naponta felkereshetik az osztály ambulanciáját. Lehetőség nyílt az együtt-szülésre, melyre apák, nagymamák, barátok mehetnek, de ezt az igényt előre kell közölni és a szülést megelőző tanfolyamon kell részt venni. Községünkben már többen vettek részt együtt-szülésen, és mindenki pozitív véleménnyel tért vissza. Szülés után 4-5 nap múlva térnek haza az anyukák újszülöttjeikkel.

A legtöbb gondot a faluban az okozza, hogy az anyák kevés ideig szoptatnak, illetve az első alkalommal, mikor úgy érzik, hogy kevés az anyatej, pótláshoz nyúlnak, ami az esetek kb 80%-ában tehéntej. Tudni kell, hogy az anyatej-termelés nem mindig

Kliss József: Vénusz születése

Csecsemő-, kisgyermek- és terhesgondozás

A községben az egy év alatt a születettek száma már évek óta 50 és 70 között mozog. A megszületett gyermekek zöme első-, vagy másodszülött a családban, a születések 10%-át harmadik, 5%-át negyedik vagy több gyermeket vállalók teszik ki.

A harmadik gyereket sokan a munkanélküliség elkerülése miatt vállalják. 1993. május 1. óta lehetőség van arra, hogy három gyermek esetében a legkisebb gyermek 8 éves koráig otthon maradjon az anya. Nagy segítség az anyák számára, hogy ez év január 1-től bevezették a várandósági segélyt, amit a terhes a betöltött 13. héttől kap a szülést megelőző hónapig, és összege megegyezik a soron következő gyermek után járó családi pótlék összegével. E törvénnyel egyidőben az anyasági segély megszűnt. Bizony nagy szükség van ezekre a forintokra, ha csak azt vesszük alapul, hogy egy perlenka 90,- Ft és egy kising 200-300,- Ft közötti áron kapható, figyelembe véve, hogy 3-4 évvel ezelőtt ezek a dolgok kb. feleannyiba kerültek. Jó dolog, hogy rokonok, barátok egymás között cserélik, ill. továbbadják a használt, de még jó állapotban lévő babaholmikat, mert ha az anyának minden egyes darabot boltban kellene megvenni, bizony egy-egy újszülött érkezése anyagi csődbe sodorná a családot.

Nagy öröm a családban az újszülött várása, fogadása. Ma már a korszerű terhesdiagnosztika és terhesgondozás következményeként nagyon ritka a magzat, ill. az újszülött elhalása, a csecsemőhalálzás és kevés a súlyos fejlődési rendellenességgel születettek száma is.

A körzet kapcsolata a kórház szülészeti, nőgyógyászati osztályával nagyon jó, így a terhesek a legkisebb problémákkal is naponta felkereshetik az osztály ambulanciáját. Lehetőség nyílt az együtt-szülésre, melyre apák, nagymamák, barátok mehetnek, de ezt az igényt előre kell közölni és a szülést megelőző tanfolyamon kell részt venni. Községünkben már többen vettek részt együtt-szülésen, és mindenki pozitív véleménnyel tért vissza. Szülés után 4-5 nap múlva térnek haza az anyukák újszülöttjeikkel.

A legtöbb gondot a faluban az okozza, hogy az anyák kevés ideig szoptatnak, illetve az első alkalommal, mikor úgy érzik, hogy kevés az anyatej, pótláshoz nyúlnak, ami az esetek kb 80%-ában tehéntej. Tudni kell, hogy az anyatej-termelés nem mindig

egyenletes, és nem érdemes rögtön pótláshoz nyúlni, mivel az anyatej mennyisége rövid időn belül újra elég lehet. Természetesen ehhez az kell, hogy az anya akarjon szoptatni, higgye és akarja, hogy legyen teje. Akaraton kívül szükség van még helyes és időben történő táplálkozásra és harmónikus, kiegyensúlyozott családi légkörre, környezetre. Mielőtt pótláshoz nyúlnának, szükség lenne a szoptás mennyiségét mérni, próbaszoptásokat végezni, amire otthon is lehetőség van. A tanácsadó rendelkezik „vándor” csecsemőmérleggel, amit mindenki rendelkezésére tudunk bocsátani, ha kéri. A legjobb és legegészségesebb táplálék a csecsemő számára az anyatej. Nincs jó és rossz anyatej, a természet tudja, hogy a csecsemőnek mire van szüksége, és az anyatej éppen olyan összetételű, ami a csecsemő számára a legjobb, legtökéletesebb.

Miért?
1. Minden olyan tápanyagot tartalmaz, amire a csecsemőnek szüksége van.
2. A tápanyag összetétele olyan, hogy emésztésük nem jelent megterhelést a szervezet számára.
3. Kalóriatartalma megfelelő.
4. Biológiaiilag aktív fermentumokat tartalmaz (emésztést segítő).
5. Fertőzésmentes.
6. A csecsemő számára védeltséget jelent a fertőzésekkel szemben.
7. Az anyatej szénhidrátjának egy része az idegrendszer kialakulásában jelentős szerepet játszik.
8. A szoptás segíti a későbbi helyes beszédfejlődést és az egészséges fogak kialakulását is.
9. Szoros és meghitt kapcsolatot teremt anya és csecsemő között.

Minél fiatalabb korban vezetünk be az anyatej helyett más ételt, a csecsemő étrendjében, annál valószínűbb, hogy ételallergiát fog okozni. Különösen veszélyes a tehéntej fehérjeje. Kutatások bizonyítják, hogy nagy szerepe lehet a korán adott tehéntejnek a későbbiek folyamán kialakult bőrelváltozások megjelenésében, allergiás eredetű légúti megbetegedések létrejöttében.

A csecsemő- és terhestanácsadások a tanácsadóban folynak minden héten csütörtökön 8-13 óráig. Minden hónap második és negyedik hétfőjén 12.30-15.00 óráig pedig Debrecenből szakorvosok jönnek a tanácsadásokra. Akiknek tehát problémája van mindkét alkalommal felkeresheti tanácsadóinkat.

Az élet dolgai

A papa — élt 87 évet. Hosszú betegség után megváltásnak tűnt a halála, hiszen olyan nehezen viselte a kínokat. Néha bizony türelmetlen volt a betegsége miatt. Az ápolója — a felesége — a mama volt. Szeretettel, megértéssel és legtöbbször türellemmel. Az ő türelmetlensége sem irányult sohasem a társa felé, azt inkább csak a betegség miatti tehetetlenség okozta. A halálra mindkettő felkészültek már. Amikor bekövetkezik a papa halála, első érzés ami föltolul nem is a fájdalom, hanem egyfajta hála: „Hála Istennek volt erőm 81 évesen egyedül ápolni, végig mellette lehettem.” Hála, hogy a 62 évvel azelőtti hűségű utolsó pillanatilag teljesíthette. És hála, hogy a szeretett társ megpihent, nem szenved többé. Aztán jön az éjszaka, kétségek és bizakodás között: Én is megyek nem sokára, újra együtt leszünk.

Telnek a napok, a fájdalom, a hiányérzet egyre fokozódik. Nehéz a magány. Majd váratlanul egy betegség jelentkezik. A mama nagy útra készülődik. Igen, most teljesíti a párjának tett ígéretet, megy utána ő is. Karácsonykor már biztosan melletted leszek. Jönnek a gyerekek. Orvos, kórház, kivizsgálások: műtétre javasolva. Műtét? — kérdi. Igen. Rosszindulatú daganat.

Ja vagy úgy! Akkor műtét, így betegen csak terhére vagyok mindenkinek. És hátha? Aztán műtét, hosszú, hosszú kórházi hetek, sugarazások. Közben tervezgetés: Mi lehet otthon, itt a tavasz, veteményezni kellene, még egy kis répám, petrezselymem se lesz? A kórházból még nem lehet egyenesen hazamenni. Meg kell erősödni a gyerekeknel. De jó is itt a család megszokott dolgai, a másnak talán értéktelen holmijai, ott minden őt szolgálja. No és a virágok. Sok virágot fog ültetni, hogy mindig legyen friss a síron. Igen, a sír. Már több mint egy éve... Szegény papa! Nagy nap következik: hazatérés.

Szomszédok, az ebédkihordó, a postás. Mamával együtt örül mindenki. Egy öreg barátom sírva fakad örömeiben. Mit gondoltál? Így a mama. Hogy el fogok patkolni? Ne félj te attól, látod, hogy itt vagyok! Igen, otthon van. Tész-vesz, forgolódik. Mindig csinálnia kell valamit, pihenni nem tud.

„Jó lenne még élni egy kicsit, csak ne lennék olyan fáradt. Hiába a 84-et taposom.”

J.M.

Vidám sorok

A skót gazda büszkén mutogatja vendégének gazdaságát. Am annak csakhamar feltűnik, hogy gazduram hízója bicceg az egyik lábára. Jobban megnézi, hát mülába van a jószágnak.

— Mi baj érte a maga disznóját, hogy mülába van?
— Semmi baja sincs annak, de csak nem leszek bolond egy egész disznót levágni, mert kedvet kaptam egy csülkös bableveshez!

Mi a különbség, ha valaki az első emeletéről esik ki, s ha a tizedikről?

Az első esetben ezt halljuk:

Puff! — Aaaaáááá...

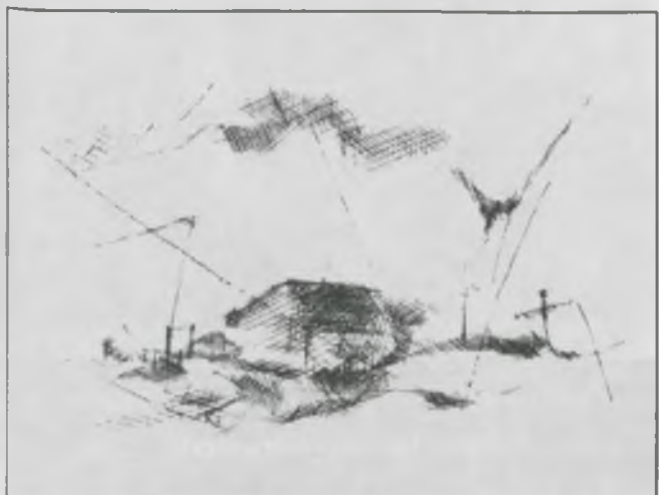
A második esetben pedig:

— Aaaaáááá... puff!

Kliss József: „Madarak”

Kliss József: Táj

Grézné Fekete Erzsébet

